

ks. Rafał Wyleżoł

Lisowice

dzieje parafii i kościoła

Collectanea Lissovitzentia nr 3

Autor:

ks. Rafał Wyleżoł

Korekta polonistyczna:

Izabela Wyleżoł i Justyna Włodarczyk

Zdjęcia wykorzystano ze zbiorów:

Ireneusz i Maria Świerc
Anna Macioszek
Rodziny: Niesłony i Szuler
Jerzy i Urszula Strzoda
Rodzina Sowa
Magdalena Pasięka
Jan Pieprzyca
Alojzy i Eugenia Poloczek
Gerard i Cecylia Kazek
Ryszard i Krystyna Habatuła
Jan i Hildegarda Malecha
Aleksander i Natalia Chyra
Waltrauda Brzezina
Renata i Henryk Piosek
Wanda Dudzik
Rodzina Smyła
Grzegorz i Jolanta Piosek
Józef i Stefania Matusek
Franciszek i Krystyna Małek
Henryk i Regina Piontek
oraz

z kroniki parafialnej prowadzonej przez Wiktora Josia,
z filmu nakręconego podczas uroczystości poświęcenia kościoła
od Damiana Niedźwiedzia, Marka Wyleżoła i Henryka Pioska
oraz z prywatnych zbiorów ks. prob. Rafała Wyleżoła.

Wydawnictwo i druk:

Epigraf s.c. Jan Kalnik, Teresa Kalnik
ul. Bernardyńska 19, 44-100 Gliwice
tel. 32 279 08 56, www.epigraf.com.pl

ISBN 978-83-949430-7-3

Wstęp

„*Szukać jedynie Jezusa* - to ma być naszym celem życia, szukać go w każdej chwili czyli że każdą chwilę Jezusowi poświęcać”: taką refleksję zapisał 4 grudnia 1937 roku pochodzący z Lisowic kleryk Alfons Mańka w swoim dzienniczku duchowym.

W tym jednym wpisie ujął istotę życia każdego katolika: to Bóg ma być na pierwszym miejscu naszego życia, a wtedy wszystko będzie na swoim miejscu. Do realizacji tego zadania potrzebujemy wspólnoty ludzi wierzących. Dla każdego z nas podstawową wspólnotą jest parafia utworzona na sposób stały w Kościele partykularnym, nad którą pieczę, pod władzą biskupa diecezjalnego, powierza się proboszczowi jako jej własnemu pasterzowi (por. KPK kan. 515 par. 1). Parafia jest niejako ostatecznym umiejscowieniem Kościoła, a poniekąd samym Kościołem zamieszkującym pośród swych synów i córek. Wszyscy powinniśmy odkrywać, poprzez wiarę, prawdziwe oblicze parafii, czyli samą «tajemnicę» Kościoła, który właśnie w niej istnieje i działa. Ona bowiem nigdy nie jest tylko strukturą terytorium, budynkiem, ale raczej czy nade wszystko «rodziną Bożą jako braci i sióstr ożywionych duchem jedności», «domem rodzinnym, braterskim i gościnnym», «wspólnotą wiernych». (por. *Christifideles laici*, 26).

To parafia jest miejscem, gdzie wszyscy wierni mogą się zgromadzić i celebrować niedzielną Eucharystię. Ksiądz proboszcz wprowadza lud chrześcijański do uczestniczenia w życiu liturgicznym i gromadzi go podczas tej celebracji; głosi zbawczą naukę Chrystusa; praktykuje miłość Pana w dobrych i braterskich uczynkach (por. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 2179).

Wspólne przeżywanie wiary nie byłoby możliwe bez przestrzeni sakralnej, jaką dla każdej wspólnoty parafialnej jest kościół. Razem z księdzem proboszczem i parafianami wyrażam Bogu wdzięczność w 25 rocznicę poświęcenia kościoła pw. św. Jana Nepomucena w Lisowicach oraz za 30 lat istnienia parafii. Osobiście miałem łaskę uczestniczyć w Eucharystii sprawowanej najpierw w kaplicy, a potem w pięknym kościele parafialnym i doświadczać jak tworzy się lisowicka wspólnota wiary. Gratuluję wydania niniejszej publikacji poświęconej historii wspólnoty parafialnej i budowie kościoła. Niech lektura tej książki wzbudzi w jej czytelnikach radosne „Ciebie Boże wielbimy” za wszelkie łaski i dobra, które ujawniły się we wspólnocie parafialnej przez lata jej istnienia.

Ks. prof. UE dr hab. Grzegorz Polok

Podczas gaszenia wapna, kiedy jako mały dzieciak włączałem i wyłączałem pompę z wodą siedząc blisko zbiornika z wapnem, ktoś mi powiedział „abym uważał i nie wpadł do wapna, bo już mnie nikt stamtąd nie wyciągnie i murarze będą musieli mnie wmurować w mury lisowickiego kościoła. Dziś myślę, że ten ktoś nie był daleko od prawdy...

Każdy z nas, wszyscy jesteśmy małą cegiełką tworzącą lisowicki Kościół - wspólnotę ... a to, co nas łączy, to Boża miłość tworząca jedną wspólnotę, jeden żywy Kościół, jedną Bożą rodzinę. Życzę wszystkim abyśmy się nie bali i pozwolili Bogu, aby On „wmurował nas w to, co Jego.... w to, co Boże”. Jesteśmy Jego Świątynią.

refleksja ks. Krzysztofa Kokota

I. Nie było parafii, była wspólnota Katolicy w Lisowicach do 1983 r.

Katolicy zamieszkujący leżącą nieopodal Lublińca wieś Lisowice, administracyjnie, od najdawniejszych czasów przypisani byli do parafii Wniebowzięcia NMP w pobliskim Lubecku. Nieliczne źródła historyczne (np. Liber Fundationis episcopatus Vratislaviensis tj. Księga Uposażeń Biskupstwa Wrocławskiego) wymieniają nazwę Lisowice (jako *Lyssovitz polonico*) już pod koniec XIII wieku, dokładnie w 1295 r. Natomiast pierwsza historyczna wzmianka o parafii lubeckiej, do której należały Lisowice, pochodzi z 1342 r.

Ze względu na rosnącą społeczność lisowiczian oraz odległość dzielącą Lisowice od Lubecka - która dziś wydaje się niewielka, lecz w dawniejszych czasach była trudna do częstego pokonywania np. w warunkach zimowych - życie religijne mieszkańców coraz częściej zaczęło się koncentrować wokół stojącego w samym środku wsi drewnianego krzyża. To tutaj odprawiano nabożeństwa majowe czy październikowy różaniec. Z czasem to miejsce przestało być wystarczające, ponieważ nie spełniało swojej roli w czasie niesprzyjającej pogody. Stąd, z inicjatywy ówczesnego sołtysa Jana Siekiery oraz jego zastępcy Jerzego Gryca, w miejscu stojącego dotąd krzyża **wybudowano kaplicę**.

Fot. z archiwum p. Mariana Mańki

Budowę rozpoczęto w 1901 roku, a ukończono w roku 1902. Także w 1902 r. kapliczkę uposażono w - zakupiony we Wrocławiu - dzwon, któremu nadano imię św. Jana Nepomucena. W 1903 roku zakupiona została przez lubeckiego proboszcza ks. Gustawa Hencińskiego figura św. Jana Nepomucena, która również przez niego została poświęcona.

Odtąd kaplicę stale doposażano i zaczęto odprawiać w niej różne nabożeństwa.

Fot. z archiwum p. Mariana Mańki

Msza Św. w kaplicy, lata 70-te.

Fot. z archiwum p. Mariana Mańki

Obrazek pogrzebowy br. Piotra Mańki OMI.

Kiedy prace budowlane przy kaplicy zostały ukończone, miejscowy kierownik szkoły podstawowej - p. Wróbel - z całą dźiatwą szkolną uczęszczał na nabożeństwa majowe.

Mimo, że w Lisowicach nie istniała jeszcze parafia, już rodziły się w niej powołania do służby Bożej. Pierwszym duchownym pochodzącym z Lisowic był **br. Piotr Mańka OMI**. Urodził się 03.04.1915 roku. Jego rodzicami byli Piotr Mańka i Karolina Mańka (z domu Sojka). Złożył on śluby wieczyste w zakonie ojców oblatów w Lublińcu 21.05.1941 r. Zginął 20 lat później, dnia 01.04.1961 r. w wypadku samochodowym.

W jego ślady poszedł także młodszy brat **Alfons Mańka** (ur. 21.10.1917 r.), który w 1934 r. wstąpił do Małego Seminarium Oblatów w Lublińcu, a następnie rozpoczął nowicjat. Zginął w obozie koncentracyjnym w KL Mauthausen - Gusen w wieku zaledwie 23 lat, w opinii świętości. Dzięki staraniom p. Mariana Mańki, przy wsparciu Edwarda Przebieracza, w 2017 r. został wydany „Dzienniczek duchowy”. To cenny opis sylwetki duchowej własnoręcznie spisany przez Alfonsa w nowicjacie Ojców Oblatów w Markowicach. Dnia 22.02.1942 r. w Notre Dame de Lumiers święcenia kapłańskie przyjął, także pochodzący z Lisowic (ul. Andrzejowa), **ks. Franciszek Goinda**.

Jego rodzicami byli Michał Goinda i Katarzyna Goinda (z domu Widera). Ks. Franciszek urodził się 14.08.1913 r. w Lisowicach. Tu ukończył Szkołę Podstawową, potem Gimnazjum w Lublińcu. Następnie wstąpił do Seminarium Duchownego o. Oblatów w Obrze. Wybuch wojny przerwał naukę. Wyjechał do Rzymu, stamtąd do Francji gdzie kontynuował formację i przyjął święcenia kapłańskie w dniu 22.02.1942 r. w katedrze Notre Dame. Duszpasterzował we Francji i Wlk. Brytanii jako kapelan wojskowy. Posiadał stopień wojskowy majora. Do Polski wrócił w wigilię Bożego Narodzenia 1948 r. Duszpasterzował w diec. opolskiej i pelplińskiej. Jako emeryt wrócił na Śląsk, zamieszkał w Suchej Górze. W roku 1978 wyjechał jeszcze do Niemiec na 11 lat. Schyłek życia spędził znów w Suchej Górze. Zmarł 12.11.1994 r. Zgodnie z jego wolą został pochowany w Lubecku gdzie przyjął chrzest i I Komunię.

W parafii rozwinęły się także powołanie żeńskie. Do klasztoru boromeuszek w Trzebnicy w 1961 r., wstąpiła s. **Zenobia Mańka** (rodzona siostra Pawła Mańki). Urodziła się 28.10.1933 r. w Lisowicach, do tej pory pełni posługę zakonną w Trzebnicy.

Fot. z archiwum p. Mariana Mańki

Ks. Franciszek Goinda,
jubileusz 50-lecia święceń kapłańskich.

Fot. z archiwum p. Mariana Mańki

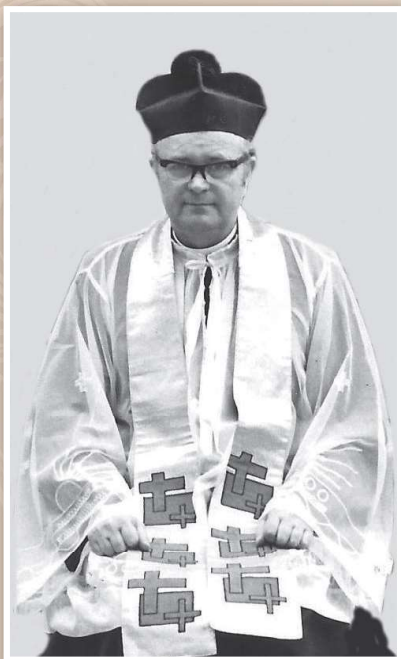
ks. prob. Jan Nagórski

Fot. z archiwum p. Mariana Mańki

Znaczącym wydarzeniem dla lisowickiej społeczności wierzących było **odprawienie pierwszej Mszy Św.** w kapliczce. W październiku **1968 r.**, podczas dożynek wiejskich, **ks. prob. Jan Nagórski** na prośbę mieszkańców, a zwłaszcza członkiń Koła Gospodyń Wiejskich, odprawił w kapliczce Eucharystię. Najstarsi wciąż z ogromnym wzruszeniem wspominają ten dzień.

Ku ogromnej radości mieszkańców **ks. prob. Józef Żurek** - kolejny proboszcz z Lubecka - wprowadził Msze Święte w kaplicy od Wielkanocy 1972 r. już we wszystkie niedziele i święta. W późniejszym okresie, poza niedzielami i świętami, odprawiano w lisowickiej kaplicy Msze Św. także w każdą środę, Msze Święte szkolne oraz w pierwsze piątki miesiąca. Życie religijne i praktyki wiary lisowiczian coraz bardziej koncentrowały się na tym miejscu. Pod koniec lat 70-tych odbył się tutaj pierwszy chrzest, ślub, a nawet trzydniowe rekolekcje.

Fot. z archiwum p. Mariana Mańki

ks. prob. Józef Żurek

Fot. z archiwum p. Mariana Mańki

Ks. Józef Żurek wita bpa Józefa Kurpasa, maj 1974 r.

Dnia 05.05.1974 r. w Lubecku gościł bp Józef Kurpas. Odwiedzając lisowicką kaplicę obiecał proboszczowi pomoc w pracy duszpasterskiej. Trzy miesiące później, 11.08. zawitał również tutaj bp Herbert Bednorz. Ze względu na ograniczoną ilość miejsc w kaplicy wszystkie spotkania modlitewne odbywały się na zewnątrz.

Fot. od rodz. Niesłony i Szuler

o. Józef Ptak OMI.

Kolejnym, bardzo istotnym wydarzeniem liturgicznym **odbywającym się w Lisowicach** był **pierwszy odpust ku czci św. Jana Nepomucena. Miał on miejsce 22.05.1977 r.** Kazanie odpustowe wygłosił, pochodzący z Lisowic, **o. Józef Ptak OMI.** Z tej okazji odnowiono figurę św. Jana Nepomucena, która wcześniej została poważnie uszkodzona. Na prośbę ks. Żurka - proboszcza, renowacji figury podjęła się Kunegunda Ptak, siostra o. Józefa Ptaka. O. Józef urodził się 05.05.1921 r. w Lisowicach jako syn Antoniego i Klary z domu Gryc. Święcenia kapłańskie otrzymał w Obrze 22.06.1952 r. z rąk abpa Walentego Dymka. Zmarł nagle w Lublińcu 24.10.2001 r., gdzie również został pochowany.

Życiorysy ww. duchownych zostały szerzej przedstawione w publikacji wydanej w 2010 r. przez Mariana Mańkę i Renatę Piosek zatytułowanej „LISOWICE. Historia i współczesność.”

Fot. od p. Jana Pieprzycy

Fot. od p. Jana Pieprzycy

Boże Ciało, ks. Alfred Sowa.

Niedługo potem w Lisowicach po raz pierwszy odbyła się uroczystość **I Komunii Świętej**, a także pierwsze procesje: z okazji Dni Krzyżowych oraz Bożego Ciała. W dokumentacji parafialnej zachowały się liczne prośby skierowane do ówczesnych władz i zezwolenia na organizację tychże procesji z lat 1984-1987.

Wspólnota wiernych w Lisowicach działała w sposób tak prężny i zorganizowany, iż rodziła się potrze-

ba powołania tutaj osobnej, samodzielnej parafii. Tendencje te stały się na tyle silne i wyraziste, że 14.12.1980 roku wikary z Lubecka - **ks. Alfred Sowa** - przeprowadził się do Lisowic do wynajętego mieszkania pani Matyldy Macioszek mieszczącego się przy ul. Mickiewicza nr 12. W ten sposób Lisowice miały już swojego duszpasterza i poniekąd były traktowane jak odrębna parafia (choć zadekretowano ją dopiero 9 lat później).

Fot. od rodz. Gerarda i Cecylii Kazek

Ks. Sowa odprawia Mszę św. w kapliczce.

Fot. od rodz. Alojzego i Eugenii Poloczek

Dzieci I Komunii z ks. Sową i s. Lidią, prawdopodobnie 1983 r.

Fot. od rodz. Alojzego i Eugenii Poloczek

Dzieci I Komunijne przy salce OSP, 1984 r.

Fot. od p. Anny Macioszek

Fot. od p. Anny Macioszek

Msza sw. połowa przy kapliczce z okazji 25-lecia kapłaństwa ks. Sowy. Obecny był bp Czesław Domin, 28.06.1981 r.

Niedługo potem, 28.06.1981 r. ks. Alfred Sowa świętował w Lisowicach jubileusz 25-lecia święceń kapłańskich. Na uroczystą Mszę Świętą sprawowaną przy ołtarzu połowym obok kapliczki przybyły tłumy wiernych. Swoją obecnością Lisowice zaszczylił także bp Czesław Domin – ówczesny biskup pomocniczy diecezji katowickiej.

Dnia 03.09.1981 r. „Rada Parafialna” (takiego sformułowania użyto w dokumencie, choć w Lisowicach nie było wtedy jeszcze parafii) podpisała z OSP Lisowice umowę o wynajmie świetlicy OSP na potrzeby nauczania religii. Widać w tym troskę o religijne wychowanie dzieci oraz kolejny krok w dążeniu do usamodzielnienia się Lisowic jako oddzielnej parafii. Świetlica znajdowała się w bezpośrednim sąsiedztwie kapliczki.

A N E K S

do dekretu wizytacyjnego parafii w Lubecku, dot. Stacji
Duszpasterskiej w Lisowicach

---

1. Stacja Duszpasterska nie ma jeszcze dekretu usamodzielnienia
2. W tej sytuacji wszelkie akty i działania prawne i duszpasterskie muszą być podpisywane przez właściwego proboszcza i wikarego-
-duszpasterza np.: umowy, sprawozdania, kwestionariusze, rachunki,
wnioski do władz.
3. Duszpasterz jest pełnym wikarym przy parafii Lubecko i z tego
tytułu ma jurysdykcję dla Lisowic, ale nie może jej delegować.
Aby uniknąć nieprawidłowości czy nawet nieważności, sprawy
należy konsultować z proboszczem.
4. Mieszkanie i utrzymanie na plebanii w Lubecku jest normowane
ustawodawstwem diecezjalnym.
5. Starania o usamodzielnienie Stacji idą poprzez kancelarię
parafialną w Lubecku.
6. Za całokształt pracy duszpasterskiej, która musi jednak być
koordynowana z proboszczem Lubeckim /patrz p.3/, składa Kuria
Diecezjalna Księdzu Wikaremu i Jego Współpracownikom serdeczne
podziękowanie.

KATOWICE, dnia 9 maja 1984 r.

+ *Józef Kurpas*

+ Józef Kurpas
Biskup Sufragan Katowicki

Ksiądz Alfred SOWA
L u b e c k o

Fot. z archiwum parafii

W kancelarii parafialnej zachowały się także dokumenty wizytacji bpa Józefa Kurpasa, która odbyła się w maju 1984 r. Znamiennym jest fakt, że w ich treści używana jest w odniesieniu do Lisowic różnorodna terminologia: *parafia, filia, stacja duszpasterska*. Protokół wizytacji kanonicznej już wyraźnie zaznacza, że Lisowice w tym czasie „są kościołem filialnym” parafii w Lubecku i wszelkie czynności prawne oraz formalności należą do kompetencji kancelarii tamtejszej parafii.